

RAAD VAN BEHEER
HOUDEN VAN HONDEN

Wetenschapper dr. Jack Windig (WUR) over Fairfok: 'Kentering in het denken over de hondenfokkerij'

In 2014 startte onder regie van de Raad van Beheer het Fairfok-programma, gericht op een gezonde en sociale Nederlandse hondenpopulatie. In dit programma werken verschillende partijen samen. Wageningen University & Research (WUR) levert een belangrijke wetenschappelijke bijdrage. Onderzoeker Jack Windig, gespecialiseerd in fokkerij en genetica, onderzoekt mogelijkheden om inteelt binnen de hondenfokkerij te beperken.

'Onze rol binnen Fairfok is het geven van wetenschappelijk advies en het presenteren van oplossingsrichtingen voor gezondheidsproblemen met een genetische oorzaak binnen de hondenfokkerij', aldus Jack Windig. 'In dat kader hebben we via de Raad van Beheer nauw contact met rasverenigingen en fokkers. Het genetisch analyseren van een ras doen we op aanvraag van rasverenigingen, zo'n vier verschillende onderzoeken per jaar. Daar rolt een rechtstreeks advies aan de desbetreffende rasvereniging uit.'

Saarlooswolfhond

Een mooi voorbeeld is volgens Windig de Saarlooswolfhond. 'Een ras met enorme inteelt in het verleden, waardoor men te kampen kreeg met ernstige gezondheids- en vruchtbaarheidsproblemen. Wij hebben de rasvereniging geadviseerd maatregelen te nemen. Na een interne discussie over de verschillende opties is men in dit ras overgegaan tot een outcrossprogramma. Daarbij worden honden van andere rassen ingekruist om de stamboom te verbreden, belangrijk voor het behoud van dit ras.' Volgens Windig gaan er echter wel vijf tot tien

generaties overheen voor er weer sprake is van een gezonde populatie. Ook waarschuwt hij dat blijvende alertheid noodzakelijk is: 'Ook na de outcross is goed management van de populatie noodzakelijk, men moet bijvoorbeeld voldoende verschillende reuen blijven gebruiken. Zet men dan uitsluitend populaire reuen in, dan gaat weer het mis.'

Belang van het ras

Inmiddels bracht de WUR in het kader van Fairfok al heel wat fokadviezen uit. Windig: 'Met een aantal rasverenigingen hebben we nauwe contacten. Op hun verzoek doen we een nadere genetische analyse van het ras, brengen rapport uit en bespreken dat in een meeting met rasvereniging en fokkers. Dat gaat heel goed, men wil uiteindelijk het beste

*'Natuurlijk is er discussie,
maar de meeste fokkers
willen graag meewerken'*

Jack Windig: 'Er is veel meer aandacht voor gezondheid bij rashonden. Dat vind ik een positieve ontwikkeling'

voor het ras. Natuurlijk is er discussie, maar de meeste fokkers willen graag meewerken.' Een fokker wordt niet blij als je hem vertelt dat hij zijn populaire reu niet meer mag inzetten voor de fok, erkent Windig. 'Maar hij wordt wel blij als je laat zien dat hij wel degelijk zonder te hoge inteelt kan fokken met behoud van de gewenste kenmerken. Helaas is het individuele belang niet altijd hetzelfde als het bredere belang van het hele ras. Daarom moet vooral de rasvereniging een fokbeleid uitzetten en zullen individuele fokkers daarin moeten volgen.' Inmiddels bracht de WUR fokadviezen uit over de Cairn Terrier, Oudduitse Herder, Schotse Collie, Smoushond, Saarlooswolfhond, Golden Retriever, Teckel, Markiesje, de Friese Stabij, Ierse Setter en Ierse rood-witte Setter en nog onlangs over de Schapendoes.

Inteelt en verwantschap

De WUR adviseert sinds het begin van Fairfok gemiddeld zo'n vier rasverenigingen per jaar. Windig: 'Bijna bij alle doorgelichte rassen was de inteelttoename tot in de jaren '90 veel te hoog. Er is er nu veel aandacht voor het beperken van inteelt waardoor je het ziet teruglopen. Maar voor de lange termijn moet ook de verwantschap goed in de gaten worden gehouden, omdat het anders alsnog kan misgaan.' Hij geeft het voorbeeld van de Ierse rood-witte Setter, een ras dat eind 2017 met WUR-studente Iris van den Broek onder de loep is genomen. 'Bij de Ierse rood-witte Setter was er in de jaren '90 een zeer hoge inteelttoename, maar zie je ook bij dit ras het inteeltniveau daarna afvlakken sinds er meer aandacht voor is. De verwantschap binnen het ras neemt wel nog steeds toe en dat is zorgelijk om in de toekomst ook nog voldoende onverwante dieren te kunnen vinden om te paren. Daarom hebben we geadviseerd zeer

Voor de Ierse rood-witte Setter (r) adviseert de WUR meer verschillende reuen in te zetten, eventueel van de Ierse Setter rood (l).

alert te zijn op de verwantschap van de ouderdieren en meer verschillende reuen in te zetten – desnoods uit het buitenland of van de Ierse Setter Rood.' Of het advies wordt opgevolgd weet Windig niet, maar hij is blij met de discussie die naar aanleiding van het WUR-rapport op gang is gekomen. 'Dat alleen is al winst.'

Kentering

Volgens Jack Windig is er mede door Fairfok een kentering gekomen in het denken over de hondenfokkerij. 'Er is veel meer aandacht voor gezondheid bij rashonden. Dat vind ik een positieve ontwikkeling.' Als mogelijk knelpunt ziet hij dat fokkers afhaken als het verkrijgen van een stamboom onderhevig is aan steeds strengere fokeisen en -regels. 'Dan werkt het averechts. Daar komt bij dat het voor de pupkoper nu (nog) geen uitgemaakte zaak is dat een stamboomhond een stuk

'Bijna bij alle doorgelichte rassen was de inteelttoename tot in de jaren '90 veel te hoog'

gezonder is. De fokkerij is niet weer meteen gezond met het doorvoeren van een paar maatregelen. Het blijft nodig eraan te werken.'

In dit verband waarschuwt hij voor het gebruik van DNA-tests voor erfelijke afwijkingen om vervolgens alleen maatregelen tegen die afwijkingen te nemen. 'Dan pak je de diepere oorzaak van de erfelijke afwijking – inteelt – niet aan. Dat lost voor de langere termijn niets op. Je bent dan alleen met symptoombestrijding bezig, en je kunt wachten op het volgende gebrek veroorzaakt door inteelt. Er moet veel meer gebeuren op het gebied van inteeltbestrijding. Maar dat

'Bij de Saarlooswolfhond worden honden van andere rassen ingekruist om de stamboom te verbreden, belangrijk voor het behoud van dit ras'

niet alleen, ook als het gaat om fokken op al dan niet extreme uiterlijke kenmerken valt er nog een hoop te doen.'

Fokken met look-alikes

De WUR zou in de hondenfokkerij fokwaardeschatting (schatting van de genetische aanleg, red.) op grond van DNA willen opzetten, ook wel *genomic selection* genoemd. Windig: 'Met deze techniek kun je voor kenmerken die bepaald worden door een veelvoud aan genen de genetische aanleg al bij geboorte nauwkeurig schatten. Nu weten we bijvoorbeeld voor een kenmerk als HD eigenlijk alleen achteraf of een dier het wel of niet heeft gehad.' De WUR heeft *genomic selection* al geïntroduceerd bij landbouwhuisdieren zoals runderen, varkens en kippen. 'Lukt het om dit ook in de hondenfokkerij toe te passen', aldus Windig, 'dan weet je niet alleen van rashonden de fokwaarde veel sneller en nauwkeuriger, maar kun je ook van honden zonder stamboom – de look-alikes – de genetische aanleg schatten en beoordelen of ze geschikt zijn om mee te fokken zonder risico op bepaalde erfelijke afwijkingen zoals HD.' Look-alikes kunnen dan een onderdeel van de oplossing zijn, denkt Windig. 'Als wij met DNA-onderzoek kunnen laten zien dat look-alikes kunnen bijdragen aan gezondere en socialere rashonden, is dat een belangrijk nieuw perspectief. De look-alikes vormen tenslotte een enorme uitbreiding van het fokdierenbestand en samenwerken met verantwoorde fokkers van look-alikes ligt dan voor de hand.' De WUR zoekt financiers voor dit omvangrijke onderzoek en is samen met de Raad van Beheer in overleg met het ministerie van LNV over een subsidie: 'Ik heb goede hoop dat dit uiteindelijk wel gaat lukken.'

Verantwoordelijke fokkers

Jack Windig's kijk op de rashondenwereld is na vier jaar Fairfok ambivalent: 'Ik heb extremen gezien binnen bepaalde rassen waar ik echt van schrok – ik wist niet dat het zo erg was. Aan de andere kant zie ik echter heel veel mooie honden en verantwoordelijke fokkers die zorgvuldig en met veel liefde voor hun honden bezig zijn. Daarvan zijn er velen in de rashondenfokkerij. Een duidelijk advies met toekomstperspectief helpt hen verder, zoals je ziet bij de Saarlooswolfhond. Die kant heb ik ook leren kennen en die geeft hoop voor de toekomst.' ■